

Міністерство культури
та інформаційної політики України
Національна бібліотека
України для дітей

Сучасна українська книга в читанні дітей

Програма та методика
Всеукраїнського
соціологічного
дослідження

Київ — 2020

Міністерство культури та інформаційної політики України
Національна бібліотека України для дітей

Сучасна українська книга в читанні дітей

Програма та методика
Всеукраїнського соціологічного дослідження

Київ — 2020

УДК 027.625:001
С 91

Відповідальна за випуск **А.І. Гордієнко**
Розробка програми та методики
соціологічного дослідження **О.Б. Петренко**
Літературний редактор **Н.М. Кійко**

Сучасна українська книга в читанні дітей : прогр. та методика соціол. дослідж. / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. О. Б. Петренко. — Київ, 2020. — 12 с.

Видання розроблено з метою вивчення в дитячих бібліотеках стану читання користувачами-дітьми сучасних українських книжок та сприяння розвитку читацької компетентності дитини.

© Національна бібліотека України для дітей, 2020

I. ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Читання у житті людини є необхідною основою для її навчання та особистісного розвитку. Звичка «читати», саме її дитячі бібліотеки повинні виховувати у підростаючого покоління змалечку, суттєво впливає на компетентність, освіченість, розширення знань. Все це є ключовим показником суспільного виховання громадянина нового типу. Нині світова спільнота розглядає читання як складник навчання впродовж життя, а отже, як постійно оновлювану систему знань, умінь, навичок, стратегій діяльності, які формуються тоді, коли особа взаємодіє з іншими людьми й загалом із суспільством.

В Україні, та й у всьому світі, нагально постала проблема падіння престижу читання, знижується попит на друковану книгу, як наслідок: зникає інтерес до бібліотеки. Та все одно, діти залишаються найбільш читаючою аудиторією, що підтверджує міжнародне дослідження PISA-2018: за його результатами 73% українських підлітків не погодилися з тим, що читають за необхідності; 43% вважають, що читання є однією з їхніх найулюбленіших справ. Проте, тільки 74,1% — досягли базового рівня сформованості читацької грамотності. Тож, популяризація читання є надзвичайно важливою як для виховання людини інноваційно нового типу, так і для формування національної свідомості.

На сьогодні одним із завдань нашої держави з розвитку читання є забезпечення рівного доступу до книжок та інформації для всіх мешканців країни. З цією метою створено Український інститут книги (УІК), який проводить відбір і закупівлю книжок для поповнення фондів публічних бібліотек, популяризує українські видання в країні та за її межами.

Не менш значущим для промоції читання є популяризація сучасної української дитячої книжки у світі. Цю місію в Україні крім УІК здійснює Національна секція IBBY: проводить відбір українських дитячих книжок згідно критеріїв Почесного Списку IBBY та на Міжнародної премії Г. К. Андерсена і подає номінантів на розгляд.

Підвищувати рівень читацької компетентності юних користувачів, реалізувати їх право на вільний доступ до інформації та через популяризацію читання українських книг вітчизняних виробників, сприяти формуванню національної свідомості, духовному потенціалу нації – головне завдання спеціалізованих бібліотек для дітей. Задля виконання цих задач Національною бібліотекою України для дітей проведені соціологічні дослідження «Українська художня література в читанні дітей-учнів 5-9 класів» (1999), «Я читаю сучасну книжку українською мовою» (2007), які лише підтвердили думку про те, що інтенсивність читання дітей, їх читацька компетентність безпосередньо залежить від наявності в бібліотеках нової сучасної дитячої книги. А за статистичними даними Книжкової палати України ім. І. Федорова з кожним роком кількість видань для дітей та юнацтва збільшується: у 2019 році – 2390 друк. одиниць, загальним тиражем 4987,3 тис. примірників.

В ході проведення НБУ для дітей щорічного моніторингу «Книга року» (2000-2019) відстежувався стан читацьких практик дітей-користувачів дитячих бібліотек, що дозволило визначити читацьку грамотність користувача та тенденції дитячого читання цілих поколінь юних читачів. На сьогодні цього не достатньо, потрібно підвищувати культуру читання дитини, розвивати її читацьку грамотність, пропонуючи їй книгу як український національний культурний продукт.

Тож, враховуючи реалії сьогодення, Національна бібліотека України для дітей започатковує соціологічне дослідження «Сучасна українська книга в читанні дітей», яке за допомогою аналізу сучасного читання дітей дозволить виявити і порівняти взаємозалежність та трансформацію: книговидання ▶ книгорозповсюдження ▶ дитяче читання.

II. МЕТА ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження – здійснити моніторинг читання нових вітчизняних книжок учнями 5-9 класів, які є користувачами дитячих бібліотек, для того, щоб надалі сприяти розвитку їхньої читацької компетентності.

Завдання дослідження:

- ◀ визначити рівень популяризації серед дітей нової української книги;
- ◀ схарактеризувати читацький інтерес до конкретної книги українського та зарубіжних авторів;
- ◀ вивчити рівень читацької компетентності юних користувачів: знання автора книги, рік її видання, художника-ілюстратора, зарубіжного автора та перекладача українською мовою.

III. ОБ'ЄКТИ ТА СУБ'ЄКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єкт дослідження користувачі-учні 5-9 класів бібліотек для дітей.

Суб'єкт дослідження – читання книги як українського національного культурного продукту.

IV. ОРГАНІЗАТОРИ ТА УЧАСНИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Організатори дослідження: Національна бібліотека України для дітей (розробка методики, організація моніторингу, узагальнення отриманих даних).

Бази дослідження: обласні, міські, районні, селищні, сільські бібліотеки для дітей. В ході дослідження слід провести анкетування 10-ти користувачів-учнів 5, 6, 7, 8, 9-х класів лідерів читання (всього 50 респондентів-учнів) та 20 бібліотекарів-експертів у кожній області.

Обласні бібліотеки для дітей мають забезпечити розповсюдження анкет, збір і надходження матеріалів дослідження у передбачуваних методикою обсягах до Національної бібліотеки України для дітей.

Бібліотекарі – учасники дослідження:

- ◀ здійснюють відбір респондентів;
- ◀ проводять анкетування;
- ◀ заповнюють анкету бібліотекаря-експерта;
- ◀ відповідають за повне заповнення анкет респондентами.

V. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метод дослідження анкетування: анкетне опитування користувачів-учнів лідерів читання («Анкета користувача», додаток №1) та бібліотекарів-експертів («Анкета бібліотекаря-експерта», додаток №2).

Анкетне опитування бібліотекарів та користувачів дитячих бібліотек (Додаток №1 «Анкета школяра; Додаток №2 «Анкета бібліотекаря»). Аналітичний аналіз звітів.

VI. ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

- ◀ Розробка програми та методики дослідження (НБУ для дітей – лютий-березень 2020).
- ◀ Ознайомлення обласних бібліотек для дітей з умовами проведення соціологічного дослідження (НБУ для дітей – квітень 2020).
- ◀ Надання методичної допомоги базовим бібліотекам з питань проведення дослідження (постійно).
- ◀ Опитування респондентів (базові бібліотеки для дітей: обласні, міські, районні, селищні, сільські) (квітень – червень поточного року 2020).
- ◀ Збір анкет та їх надходження до НБУ для дітей (обласні бібліотеки для дітей – до 1 серпня поточного року 2020).
- ◀ Збір та обробка інформації згідно методики дослідження (НБУ для дітей вересень-листопад поточного року 2020).
- ◀ Підготовка соціологічного бюлетеня (НБУ для дітей – грудень поточного року 2020).

Анкета школяра

Шановний користувачу!
 Національна бібліотека України для дітей проводить
 соціологічне дослідження «Сучасна книга в читанні дітей».
 Ти маєш можливість взяти участь в оцінюванні сучасної української дитячої книжки.
 Велике прохання, надати відповіді на всі без виключення запитання.

1. Які українські дитячі книжки останніх 3-х років видання Ви прочитали?

_____

2. Чи звертаєте Ви увагу на видавців під час прочитання книги?

Так

Ні

Якщо «так», назвіть українських авторів, художників-ілюстраторів та перекладачів:

Автор (П.І.) _____

Художник (П.І.) _____

Перекладач(П.І.) _____

Видавництво _____

3. Яка сучасна книжка українського автора Вам найбільше сподобалася?

Якщо «так», назвіть українських авторів, художників-ілюстраторів та перекладачів:

Автор (П.І.) _____

Назва _____

Рік видання _____

4. Які книжки Ви хотіли б прочитати? _____
 _____, але у бібліотеці:

недостатня кількість

відсутні

5. Вкажіть свій вік _____, стать: чол. жін.

6. Бібліотека для дітей, в якій відбувалося опитування (підкреслити):

обласна, міська, районна, селищна, сільська

Дякуємо за відповіді!

АНКЕТА БІБЛІОТЕКАРЯ-ЕКСПЕРТА

Шановні колеги!
 Національна бібліотека України для дітей проводить
 соціологічне дослідження «Сучасна книга в читанні дітей».
 Ви маєте можливість бути експертами в оцінці сучасної української дитячої книги.
 Просимо відповісти на запитання.

- Чи достатньо нових українських дитячих книжок у вашій бібліотеці?
 Так Ні
- Вкажіть кількість нових надходжень за попередні два роки :
 станом на 01.01 2019 _____ станом на 01.01 2020 _____
- Яка сучасна дитяча книжка українського письменника найбільш популярна у читанні дітей?
 _____
- Яку сучасну дитячу книжку українського автора Ви б рекомендували до Почесного списку ІВВУ?
 Автор (П.І.) _____
 Назва _____
 Видавництво _____
 Рік видання _____
- Назвіть українського художника-ілюстратора, який на вашу думку достойний Почесного списку ІВВУ:
 Художник (П.І.) _____
 Назва книжки _____
 Автор (П.І.) _____
 Видавництво _____
 Рік видання _____
- Назвіть українського перекладача зарубіжних дитячих книжок українською мовою, якого Ви б рекомендували до Почесного списку ІВВУ
 Перекладач (П.І.) _____
 Назва книжки _____
 Автор (П.І.) _____
 Рік видання _____
 Видавництво _____
- Вкажіть свою посаду _____
- Стаж роботи у бібліотеці _____
- Бібліотека: обласна районна міська селищна сільська

Дякуємо за відповіді!

Сучасна українська книга в читанні дітей

Програма та методика Всеукраїнського соціологічного дослідження

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко

Автор-укладач О.Б. Петренко

Редактор Н.М. Кійко

Комп'ютерна верстка: Кійко Н.М.

Підписано до друку 25.05.2020 р.

Зам. № 9.

Видавець та виготовлювач: НБУ для дітей

вул. Януша Корчака (Баумана), 60, м. Київ, 03190

Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-05-01, 400-70-91

<http://www.chl.kiev.ua>

mail: library@chl.kiev.ua

Національна бібліотека України для дітей
вул. Януша Корчака (Баумана), 60, м. Київ, 03190
Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
mail: library@chl.kiev.ua